

BERBANG

KOVARA FEDERASYONA KOMELÊN KURDISTANÊ LI SWÊD

zarokxana kurda
ya yekem li ewrûpa

NAVEROK

Şovenistên Tirkên	3
Girtî	7
Yılmaz Guney	8
Name	10
Zarokxana Kurda	12
Proja Kurdi	14
Agahdari	16
Civin	18
Birindar ê û Çavêş	19
Rapora Xebatê	21

Berpirsiyar
S. FERMAN

Pergala Rûpelan
A. M. GILLY

Raxistina Nivîsaran
RÛŞEN

Redaksiyon
KEYXUSRO SÎPAN
BENGİN BOTANI
A. M. GILLY
RÛŞEN FARQIN

B E R B A N G
Kurdisk tidskrift, utges av
Kurdiska Riksförbundet. Ansvarig
utgivare och Redaktör:
S. Ferman. Layout: A.M. Gilly.
Sättning: Rûşen.

A D R E S S
Kurdiska Riksförbundet,
RISSNELEDEN 55,NB
172 44 SUNDBYBERG/SWEDEN
TEL:08/984553

Prenumeratort: Medlemmar
50.-kr/år Övriga 100.-kr/år.
Postgiro: 64 38 80-8

XWENDEVANÊN HÊJA!

Bî vê hejmara şeşem, Federasyona Komelên Kurdistan lî Swêd nêziki kongra xwe ya pêncem dibe. Beriya kongrê hejmareke di ya Berbangê dê der biçê.

Jî bo ku Berbang karibe jiyana xwe bîdomine alikariya we xwendevanan gelek pêwîste. Em hêvidarî ku hun abonetiya xwe jî mere bîşînin.

BERBANG

BERBANG

Kovara Kurdi, Xwedi Federasyona Komelên Kurdistanê Lî Swêd.
Buha: 5 Kron.
Abona saleke: 50 Kron, 30 DM.

NAVNÎŞAN

Berbang, Rissneleden 55. NB
172 44 SUNDBYBERG/SWEDEN
Tel: 08/984553
Postgiro: 64 38 80-8

şovenîstên tırkan
ereba çawa dîbinin

Şinari Lamo

Ev ji çendakî virdaye ku li Tirkîyê li ser ereban munaqêşeyek mezin destpêkiriye û bi xurtayî dom dike. Mesela ku munaqêşe li ser tê kirin, gelekî muhîme, ji bo vê yekê ji çu ças kesên ku devên wan gotinê dike û destên wan pê nûsê digre, tevî vê munaqêşeyê (raberizan-

dinê) bûn û dîtînên xu yê n gelek 'hêja' pêşkêşî birûraya giştî kirin. Di vî warî de tu kovar, tu rojname ne man ku tevî vê munaqêşa 'muhîm'ne bin û di rûpelên xwena de cîh ne din dîtî nê n kesên ku li ser vê meselê diaxifin. Gelo, ereba çer kiribû

ku. hemû pîspor û aqilmendên dewletê û girre-girrên Kemalîstan li ser qiyamet rakirî bûn û ji bona êrîşê dor ne didan hev û du.

Mesele bi kurtayî eve: Hukûmeta Turgut Özal, bi pêşniyareke ve jî Meclîsê daxwaz kir, ku bira dersên zimanê erebî jî îro pêve di dibistanan de bê te xwendin. Bi vê daxwazê ve xwediyên pêşniyarê kevir û kûçik li xu barandin, sûcekî mezin

kirin. Çuça 'ronakbîr' û nivîskarên bi navê deng hebûn, piştî xwe dan hev û bi dengê hêlî gotin. Ji vê daxwazê mezintir li dinyayê tu sûc nabe. Ev daxwaz bi hawekî êşkere paşverûtiye, xerakirina medeniyetê ye. Tew hinek kes hîn jî pêş da çûn û go-

tin: "di dibistanan de daxwaza xwendina zimanê erebî bi gotî nek sivik, jahr belavkirina bi erebî ye", paş de birina Tirkiyê ye dîrxistina Tirkiyê ji şoreşên Kemalîzmê ye û.h.w. Emê nuha hin mînakên ji ber axaftinên

van ronakbirên Kemalîst bigrin. Lê berî viya bi kurtayî em dixwazin li ser çîroka vê bûyerê bisekinin.

Wek tê zanîn di dema Împaratoriya Osmanî dehim tedsîsat bi tîpên erebî dihat kirin û him jî erebî wek ziman di dibistanan de dihat xwendin. Lê piştî ku Kemal hukum girt destê xwe, di sala 1929 an de bi biryarekê ve xwendina zimanê erebî jî hate qedexekirin. Kesên Kemalîst,

ji vê yekê re dibêjin "şoreşa herfan" ji ber ku Kemal gelek şoreşên wisa çê kirine. Ji van şoreşên Kemal hinekên bi navê deng ev in: "şoreşa şewqa, şoreşa kinca, şoreşa zimên" û.h.w. Kemal bi van "şoreşên" xwe ve îddîa dikir ku wî, "milletê tirk ji cahiliyê, ne zaniyê û paşde mayîne xelas kiriye û welatekî gelek modern û Ewrûpayî ava kiriye." Bes bi vê jî ne maye, milletê tirk medenî kiriye û Tirkiyê jî bi van "şoreşên hêja" ve jî nav koma milletên paşde mayî û ne medenî derxistiyê, xistiyê nav koma milletên medenî, yanî Ewrûpayî. Ji wê rojê û virdeye ku hemû şovenîstên tirk, bi qîç û pîlên xwe ve wek ronîya çavên xwe li şoreşên Kemal xwedî derdikevin û sersuyê lê dikan. Û ji van şoreşan jî ya her ra mezin, bi navê deng "şoreşa" herfane, lewra jî divê baş bê parastin.

Ji ber ku "şoreşa herfan" şoreşek gelek muhîm bû, lewra jî hetanî îro tu kesekî bi xurtayî newêrî bû li dijî tiştê bigota û xwendina erebî di dibistanan de bîparasta. Ev yek bi vî hawî hetanî îro hat. Di heftên borî de hukûmeta Turgut Özal xwest, ku zimanê erebî jî di dibistanan de bide xwendin. Bê gûman bi vê yekê hin armancên dîktatoriya faşîst hebûn. Van armancan jî meriv dikare wisa rêz bike: Dilê hin şêxên ereban xweş bike û bi saya vê yekê jî, belkî karibe çend quruşan ji wan bijirîne; ya din, piştgirtiya kesên dîndar bigre û xwe wek partiyeke pîrr "musluman" nîşan bide. Munaqêşeyê li ser vê pêşniyarê destpê kir. Hemûyên Kemalîstan şûrê xwe kişandin û êrîş birin ser wezîrê xwediyê pêşniyarê. Hinekên jî piştgiriya vê pêşniyarê dikir û bi hawakî zindiqî digotin: "Erê raste, ketina zimanê erebî ya dibistana tiştê paşverûye, lê ji bona xapandina şêxên ereban jî divê ku hin kesên me yê n

bi erebî zanibin hebe." Emê nuha bi kurtayî hin dîtina bigrin destê xwe û li ser rawestin.

Kovara Nokta ji nivîskarê Kemalîst Oktay Akbal pirs dike: "Tu li hember pêşniyara ku bira zimanê erebî û farisî di dibistanan de bê te xwendin derketîbû û te gotibû ku, eviya daxwaza dîrxistina Tirkiyê ji şoreşên Kemale. Gelo tu îro çawa difikirî? Bersiv: Îro jî vê dîtîne di parêzim. Di ilmê heymanî-modern-çagdaş de ciyê erebî tune ye. Viya daxwaza çetandina Tirkiyê ji heymanê û nêzik bûna bir û baweriyên Rojhilatî ye" (Nokta.9-15/7.84). Yekî din, "Ji dibistanan dersên erebî kê m bûn dema ew jî têkevinê, wê meju bê ne şuştin û dibistanên ji bibin medrese (Mustafa Ekmekçi Cumhuriyet. 3.9.84). Dîtina yekî din, "Daxwaza hînkirina zimanê erebî, xebatên ew kesên ku dixwazin Tirkiyê paşde bibin. Dema erebî di civaka Osmanî de dihat xwendin, millet şelwar li xwe dikir. Ji ber ku çarmêrkî dihat rûniştin. Bi kincên xwe yê n nuha em nikarin çarmêrkî rûnên. Jiyana ku ev zimana bi xwe re bine, ji moderniyê gelekî dûr e. Li dijî şoreşên Atatürk e. (İsmet Zeki Eyuboglu Nokta. 9 15/7.84). Nuha meriv ji van gotinên şovenîst û pêlapuçî re çî bibêje û ji kuderê bigre destê xwe.

Oktay efendî dibêje di ilmê heymanî-modern de ciyê erebî tune ye, yanî meriv bi erebî nika re ilim fêr bibe. De tu were vê ecêba han, vê sosireta giran. Ma gelo erebî çiyê wî ji zimanên din kêmtir e? Ew tiştên bi elifbayê Latîni tî n nivîsandin, kare bi erebî jî bê nivîsandin û ji xwe tî n nivîsandin jî. Li gor vê dîtî nê, ew milletên ku elifbeya Latîni bikar naynin, wê nikaribin ji ilmê heymana me jî fê de bibînin. Lê li dinyayê gelek welat tîpên Latîni bikar naynin, wek

Japon, Çîn û Sovyet. Lê em bala xwe didine wan welatana him di ilim de him jî di teknîkê de jî Tirkiya Oktay, Mustafa efendi geleki pêşde ne, ya din erebî bi her hawî ji tirkî dewlemendtir e. Ji xwe dema meriv gotinên erebî ji tirkî derxîne, wê du kesên tirk nikaribin ji hev fam bikin. Û ji vê jî zêdetir, wê xwediyên van gotinên nikaribin nava jî li zarokên xwe kin. Mesele, navên xwediyên van gotinan bi xwe erebîne "İsmet Zeki Eyuboglu, Mustafa" Bê "oglu" yê n din giş bi erebîye. Ji viya de jî bikeve, ma ne bi xêra serê îslamiyeta erebaye, ku bî ci û war bûn, bûn bajarvanî. Gert tirkan Mihemed qebûl nekirina kî zane belkî hîn li serê çiyar koçer bûn û ji xwe re seydvani dikirin, yan jî bi kêmasî negihîştibûn vê medeniyata xwe ya nuha. Yanî ew erebên ku İsmet Zekiyê me pê qayil na be û wan bû çûk dibîne, bi xêra wan, mezinên İ. Ze kî bûn xwedî dewlet di dîrokê de Împaratorîyek mezin ava kirin û em jî bûn bindestiyên wan. Gelo di van bûyeran hemûyan de kî dikare rolê wekîltiya Mihemed biçûk bibîne? Lê cardin jî şêkir tune. Dibê beruyê ji qoziyê baz da, go, xwa!, min di wî devî kirê devekî mezin li ser e. Ya Mustafa û İsmet Zekî jî bû ev mesele.

Mistefa efendî dibêje ku, dema erebî têkeve dibistana wê "mejuyê zarokan bê şuştin û ji medeniyetê dûr kevin". Li gor vê dîtîne mîletê ereb tu carî nikare pêşde here û bibe "medenî Yanî ew kesên ku bi erebî dipeyivin, bes dikarin bibin xoce û mele. Jê wêdetir îmkan tune. Ji xwe viya jî diparêzin dibêjin, eger ku pêşniyara xwendina erebî ji hukûmetek Sosyalîst jê bê, -ku ez tiştekî wisa çet nikarim bifikirim, digot. Cardin jî kevneperestiyê (Melih Cevdet Anday) wê çaxê hemû mîletê ereb 'kevnepereste' ya xerabtir, vana hê bes bi erebî dipeyivin,

di ser de jî ereb in. wê demê 'kevneperestiya' wan jî dibe wek teniya zaxoyê, ne bi paçî kirin jê dihere û ne jî bi şuştin. Bê guman ev dîtîne çewte, ji ber ku bi xwendina erebî ne meriv dibe pêşverû û ne jî pašverû. Em nabêjin ku bira hutul- batil erebî têkeve dibistanan, lê çaxa têkeve jî dinya xerana be. Çawa ku bi xwendina İngilîzî û Fransîzî, Tirkiye pêş de ne çû û nare jî.

Ger wisa ba divê nuha Hindistan ji hemû welatan pêşdetir ba û li wir kes ji birçîna ne mira.

İsmet Zekî efendî dibêje, ku "dema erebî dihat xwendin, mîlet şelwer li xwe dikir... Em bi kincên xwe yê n nuha nikarin çarmêrkî rûnin, jiyana ku wê ziman bi xwe re bîne, ji medeniyetê gelekî dûr e, li dij şoreşa Ataturke." De tu were vî kerî di vî buhurî re derbas ke! Ji vî rebenê xwe dê wetnê ku ew, bi qerewata xwe û bi pantorê xwe bûye medenî. Lê nizane ku meriv bi kincan ne dibe medenî û ne jî ji medeniyetê derdikeve. Ma meriv çatek kinc li kerê ke, wê kerê bibe însan? na! bi kinc jî ker e û bê kinc jî ker e. Ya din jî, her kesên ku bi erebî dipeyive ma mecbûre ku fistan li xwe ke û çefiyê û egalê bide serê xwe. Wê çaxê hemû wela-

tên Ewrûpayê tije însanên bi çeffî û egal biba. Ji ber ku îro li hemû welatên Ewrûpa, zimanê erebî ne bes di unîversitan de, her wisa bi qursên taybetî ve jî tê xwandin. Ev yek him ji bo pêşda birin û hêsan kirina tica reta bi ereban re û him jî, ji bo naskirina kultura wan tê kirin.

Li gor van "ronakbîrên" Kemalîst ketina zimanê erebî ya dibistana pašverûtiye, paşda birina Tirkiyê ye û dîrxistina ji heymanê, ji demokrasîyê ye, û.h.w. Lê ev çar sal in ku pênc leşkerên faşîst tiştên ne mayî

aniye serê gelê Kurd û Tirk, Tirkiyê pê bi paşda ne çûye û ne pašverûtiye, hemû mafên însanî û demokratîk ji navê hatiye rakirin, ne kevneperestiyê, bi hezaran ve însan tije zindanan bûne, zarokên 17 salî hatin kişandin ser darên sêpiya, ne kevneperestiyê, pîrekên memûr, mamoste wê kîjan solê, kîjan gorê, kîjan fistanî li xwe kin, çuqas bîn û boyaxê di xwe bidin û çuqas zêr karibin bi xweve kin; peya jî bi vî lewnî wê por û simêla xwe (rî berdan yasax Riya hemû xoce û Profesoran jî hate kurkirin, yê n riya xwe kur ne kir, ji karhatin avêtin) çawa kur bikin, kîjan kincan li xwe kin û kîjan gustilê karibin têxin tiliya xwe, vana giş bi qanûn, yek bi yek hatin rêz kirin ku wê çawa bibe; vana hemû ne kevneperestiyê, Tirkiyê ji hemanê bi dîrnaxe, lê xwendina erebî di dibistanan de kevneperestiyê û wê Tirkiyê ji heymanê dîrnaxe bixe. Meriv dikare van mînakên hîn jî pîr bike lê em bawerin ku ne hewce ye.

Pîştî van mînakên jorîn, nexwaze mirov vê pîrsê ji xwe dike: Ma gelo van kesana çîma gelê ereb wisa biçûk dibînin û hewqas tiştên berradayî dibêjin.

Em bibêjin, ji ber ku şovenîstîna loma. Wek tê zanîn şovenîzm bi kurtayî, hêjayî û mezinatiya milletekî, di ser milletekî din re qebûl dike. Ger em bi hawakî din bibêjin, li gor şovenîstîna milletek gelek hêjaye, mezin e û milletekî din jî, ne hêjaye, biçûke, nezan e û.h.w. Tiştekî dinî gelek muhîm jî, ku divê em tu carî ji bîr nekin; şovenîzm, di bin kirdariyê faşîst de hîn xurttir dibe. Ji ber ku hêzên faşîst şovenîzmê her roj pîj dikin. Ev yek jî li Tirkiyê, ev serê çar salan e ku ji alî dîktatorîya faşîst ve bê nabên tê kirin. Ji xwe berê gelê ereb biçûk dihat dîtîne, lê di nav van çar salên borî de ev yek hîn jî pêşda çû. Vê

yekê meriv dikare di warê turîzmê de gelek baş bibîne. Nuha jî em dixwazin çend mînakên ji vir bigrin.

Di van salê dawî de ji gelek welatên ereban turîst tîn Tirkîyê. Li gor îstatîstîkên dewletê di sala 1983'an de ew turîstên ku hatibûn Tirkîyê, ji her çarê wan, yek î ereb bû. Û tê texmîn kirin ku wê ev hêjmar di 1984'a de bi kêmasî %30 zêdetir bibe. Piraniya turîstên ereban, halên wan xweşe û lewra jî gelek pere xerc dikin. Bi vê yekê her çiqas kara wan digêhê Tirkîyê jî, lê cardin biçûk tîn dîtin, wek turîstên Ewrûpayî qedr û rûmetê na bînin û hertîm tîn xapandin. Mesela em bala xwe bidin gotinên dikandarî, ka gelo ji bo turîstên ereb çî dibêje. Jê tê pirs kirin. "ma gelo her demên salê tu dikarî ereban bibîni?"

Bersîv "Hûn çet meraq ne kin, ez her demên salê dikarim erebekî ku bipûrtîkînim (birûçîkîmim) bibînim" ..

Ger tiştek ji bona turîstên din bi hezarî be, ji bo ereban bi deh hezara ye. Dema bazariyê jî dikin, bi wan dixeyîdin û awirê tal didin wan. Îcar dema bazariyê nekin, wan 'nezan' û 'ehmeq' dihesibînin.

Rojnamevan ji mudurê Ararat turîzmê pirs dike, dibêje ku, ma gelo xwedîyên otêlan ji ereban razî ne?

Bersîv: "meriv nikare bibêje ku jê razîne. Ereban demê dirêj dimînin û divê demê de jî oda xwe gellekî qilêr dikin. Di odê de qahwê, şivê çê dikin û ji sibê hetanî êvarî di hundur de rûdînin. Lewra jî otêl xera dibe, pîs dibe" Yanî meriv ji gotinên midur efendî bawer bike, turîstên ereban cara ji hundur odê dernakevin, wek hefsiyên wer di hundur de ne. Ê çey ji bona ku di hundur de rûnî tîn Tirkîyê. Rojnamevan dibêje ku, 'gelo tu-

rîstên ereb ji personalên otêlan razîne?'

Bersîv: "Personalên otêlan li hember turîstên Ewrûpayî hîn nazik in. Yekcarna bi turîstê ereb de dixeyîdin (Nokta 5.8.84) Karkêrekî resepsiyonê jî wusa dibêje "pirr dikin çere-pere. Meriv nikare bêje, ku li paqîjiya xwe jî miqatene. Zebeşe xwe penêrê xwe, nanê xwe digrin destê xwe û tîn di odê de perçe dikin û duxun û li vî alî, wî alî pîstîyê belav dikin. Xwarinên bi rûn bi destê xwe ve dixwin û di dûre jî hema bi wî hawayî di wê odê de radikevin. (Nokta 5.8.84). Van gotinên jorîn, yê karkêrekî otêle ye. Lê belê dîtinên berpirsiyarekî dewletê (berpirsiyarekî kultur û turîzmê) ji yê vî karkêrê otêlê gelekî xiraptir e. Em nuha çend rêza ji gotinên wî bigrin ku karibin bi çavên serê xwe bibînin, ku berpirsiyarekî hukûmeta T. Ozal, di derheqê erabande çawa difikire. Bi van gotinên jêrîn meriv dikare dirûfîya hukûmeta Ozal jî baş bibîne. Wek me li jor jî mînak dabû ku, hukûmet, dixwaze zimanê erebî têkeve dibistanan. Ji alîkî de vê pêşniyarê tînin û ji aliyê din de jî gelê ereb, ne medenî ne zenan û bi biçûk dibînin. Ev jî du rûtiyek faşizmê ye

"Turîstên ereban bêî perên wan, tu fêda wan tune ye, di ser de jî zerara wan heye. Ji xwe di warê kulturî de tiştekî naynin, lê zirarê didin. Ma gelo kesên ku li Beyoglu yê bi kum digerin, merivê karibe wekî din bi çî hawî îzah bike? Ewrûpayîyên ku wan bi wê halî bibînin, ma wî ne bêjin ku Tirkîyê welatekî ku hîn însan lê bî kum (fes), pîrek jî bi çarçefên ku tîrêjên royê di be re nare ye, bêî vê jî, ji xwe narin plaja û di ser de jî heta tu bixwaze 'pinû'ne. (yanî gelekî pîs, qilêrî gemarî) Ev berpirsiyarekî hukûmetê van gotinên xwe yê rezîl di mala xwe de nabêje, di kovarek ku bi hezaran ve çap

dibe de dibêje. Ev berpirsiyar turîstên ereb ji ber kincên wan, wan biçûk dibîne û medenî hesap nake. Lê belê turîstekî Ewrûpayî eger ku şirrika jî bi xwe ve ke û xwe şût û tazî jî bike, yan jî cileke keran jî li xwe ke, ew cardin jî medenî ne û tiştên ew dikin jî hemû kulture. Bi rastî jî ev tiştekî gelek ecêb e. Hemû şovenîstên tirkan, qasî ku gelê ereb biçûk dibînin hewqasî jî Ewrûpayîyan mezin û di ser xwe re dibînin. Lewra jî Ewrûpayî çer bikin, çî li xwe kin, ew hemû kultur e û divê meriv jî wek wan bike.

Tişkî din jî, ger em medenî bûyîne bi kincan ve girêdin, divê em bibêjin xwedîyên van gotinan jî ji medenîyê gelekî dûrin. Ji ber ku şelwarê dîya Îsmet Zekî Efendî ji fistanê ereban dirêjtir e, û li Ewrûpayê jî gelek bi nav û denge. Lê belê em wisa nafikirin, dîtinê wisa jî çewt e.

Em bibêjin ku yekî ereb texstîyek wî hebe, wê bibêjin "law hela tu li vî erebê han mêzeke çî texsî dibîni de ye?", bi Îngilîzî bi peyve, wê bibêjin (law hela tu li vî erebê han mêzeke, bi Îngilîzî dipeyîve). Em zêde dirêj nekin, li gor şovenîstên tirkan tu tiştek ne layiqê ereba ye, divê ew herin ji xwe re "selwanîya devan" bikin "Û ji bona ku karibin bêî Tirkîyê, divê şewqê lengerî "ji ber ku pêşîyên wan tim bi şewqê lengerî bûn!" bidin serê xwe. Lê cardin jî dibêjin "ku "Hêvîya me ereb in" ji ber ku turîstên "xwedî kultur", yanî Ewrûpayî pirr kê mî diçin merkeza "medenîyê" û kultûrê.

GIRTÎ

Firat Cewerî

Ev tam meheke wî çêbûbû ku girtî û di nezaretxanê de bû. Ji lêdan û îşkencê mirov ew nas nedikir. Porê û riha wî ya xelekî ser ruyê wî yê zeyîf winda kiribû. Ji xwe mirov digot qey devê wî tuneye. Simbêlê wî ser herdû lêvên wî girtîbû û daketîbû heya bi ser çenga wî. Ji por û riha wî, serê wî ji laşê mezintir xuyadikir. Bi wî awayî destên xwe bi hêz li deriyê hesinî xist, da ku henek jê re derî vekin û here tualetê (Avrêje, daşirê). Wî du sê caran welê li ser hev li derî xist lê, tu kes pê ve nehatin. Dû re destên xwe avêt ji şîşên derî de, pê girt, bi hemî hêza xwe hejand û bang kir. Bi dengê wî re herdu polîsan li çavên hevdu nihêrîn. Yekî ji wan araqîya ku di şûşê de mabû bi ser xwe dakir û rabû ser xwe. Lê rabûn û ketina wî bû yek. Hevalê wî rabû ku wî ji erdê rabike. Ew ji wilo dihejiya, ku mirov digot, a wextî bê xwarê. Lê wî xwe girt û neket. Daqûl bû, bi herdû milên polîsê ku ketîbû girt, hejand û bi dengê ne zelal (dengên serxweşan) got.

- Tu rabe here xwe li ser qoltixan dirêj bike!

Polîsê ku li erdê weke ku vereşê qirpika wî hilat. Bi piştê destê xwe simbêlê xwe paqjikir û wî jî bi dengê serxweşan got

- Te got çi...? Ma ji te tirê ku ez serxweş im? Ez ne serxweşim haa.

--Erê erê, tu ne serxweş î, lê tu rabe here xwe biskê li ser qoltixan dirêj bike.

Dû re hejîya û wextî biketa, lê neket û bi hêrs ji polîsê ku ketîbû xwarê re got

--De rabe ha! Lawo tobe be, ku ez careke din bi te re araqîyê ve-

xwim!

Polîsê li erdê weke gayan kir Urînî:

--Ji te weye ku ez serxweşim ha! û bi hêz ji erdê rabû. Gava ku rabû, çokên wî hejîyan û wextî dîsan biketa. Lê yê din kete bin milê wî, ew bire tualetê, serê wî da ber ava cemidî û şuşt. Piştî ku serê xwe dawşand, got:

-Yaho bi rastî jî vê mîrata araqîyê tesîr li min kir, Min digot, qey ez tu caran nakevim.

Yê girtî ji serî heta binî li wan guhdarî dikir. Dîsa li derî xist û got:

--Derî vekin, derî vekin ez herim tualetê! Min bi xwe de mîst!

Gava ku polîsan dengê wî kirin, yekî ji wan jî dê û jina wî re xeber da. Lê deng neçû girtî ji ber ku deng hebekî ji dûr ve dihat. Yê girtî beyî ku navbirê bidîyê her li derî xist. Yek ji nav wan polîsan di tualetê de vereşîya. Piştî ku dev mevê xwe şuşt, çû û xwe li ser qoltixan dirêj kir. Yê din jî rahişte meqesê û ber bi nezaretê ve çû, da ku ji xwe re biskê bi yê girtî bileyîze û por û riha wî bide ber meqesan. Gava ku deriyê nezaretê vekir, gêj bû, şewişî, ket û dîsa rabû. Hema ku rabû ser xwe meqes avêt ji porê girtî de. Du-sê caran wele meqes avêt ji por û riha wî de û her carê gulokek ji serî tanî xwarê. Lê çaxa girtî tê derxist, ku ew bêhêz e, heta ku jê hat hutikek di nava serê wî de lê xist. Bi hutika girtî re, polîs hejîya, çavên wî çûn û hatin li ser

piştê li erdê ket. Pê şî hebekî girtî tirsîya, dû re hêdî serê xwe derxist û li hundir polisxanê nihêrî. Piştî ku li hundir polisxanê mêze kir, li hundir vegerîya qedere deqîqekê fikirî û rê ji hev du derxistin. Paşê zû zû Daqûl bû ser polîs û kincên wî jê kirin. Pê-şî çakê t, dû re şalwar û dawîyê jî solên wî ji lingan kirin. Şewqa wî ji xwe berê ji serî de ketîbû. Hema zû zû jibo ku wext winda neke kincên xwe ji xwe kir û ew kincên ku ji polîs kirîbûn li xwe kir. Piştî ku kincên polîs li xwe kir, di dilê xwe de got "Xwezî ku niha neynikek li vir hebûya û min li xwe binihêrîya". Dû re şewqa polîs ji da serê xwe. Mirov digot qey ew çek xisûsî ji bo wî hatibûne çêkirin, tam li gorî wî bûn. Lê ji ber ku ji lêdan, îşkencan û birçîbûna zeyîf bibû, ew çek hebekî jê re fireh dihat. Dû re bi herdû destên polîs re girt û weke ku mirov belatekê bikşîne, ew kişande quncika nezaretê. Guhê xwe da ser dilê wî û li lêdana dilê wî guhdarî kir, dilê wî hin jî lêdixist.

Bi yek derbê ramanek hate girtî. Hema ji nişkê ve rahişte wê meqesa li erdê, bi riha xwe ket û qesand. Meqes tûj weke jilê t bû. Di hindirê niv deqîqê de ji bilî simbêlê wî pirç li ser ruyê wî nema Dû re hêdî deriyê nezaretê liser wî girt û derket. Ji dengê qîrîna polîsê ku ler qoltixê raza yîbû pê ve, tu deng ji hundirê polisxanê nedihat. Girtî hêdî di ber wî re derbas bû, û derket ji der ve. Tevlî tarîtiya şevê bû û bi gavên xurt lezand.

çend qunaxên giring di Jiyana yılmaz guney de

1937. Yılmaz Guney li Edenê (Adana) tê dinê. Diya wi piştî şerê yekem ê cihanê ji Muşê tê Edenê. Bavê wi ji kurd e, ji sedema hevkuştinê Siverekê terk dîke di zarokatiya xwe de li Edenê ciwar dibe.

Ta 14-15 saliya xwe Yılmaz Guney, bî gelek karên cihê-cihê radibe, pembû dîçine, di selexanê de dixebite û hwd. Û ji aliki ve ji, diçe xwendinê.

1952: Kîtêba BİRGÜN (rojek) dinivise, şerê gundiyan tîne zîman.

1952-54: Peywendiyên wi bî sosyalista re pêk tê û ditmeke siyasi pê re eşkere dibe.

1955: Destpêdîke hê eşkeretir dinivise. Heft sal û niv cezayê girtimayinê û du sal ji sîrgûn jê re tê xwestin. Paşê ev ceza bî sedema 'propagandayê komunistî' weke sal û hiv girtimayin û şeş meh sîrgun tê guhertin. Sedema wê ji kîtêba wi ya 'ROJEK DÊ DAWIYA TE JI

BE' ye. Kuştina axayek bî destê gundiki dibe babetê kîtêbê.

1958: Dî filma Atif Yılmaz 'Ala Geyik' de dilize.

1959: Mehkema Guney dawî dibe û jê re ceza tê girêdan. Guney direve, lê ji aliki ve ji xwendina xwe di fakulta ekonomiyê li Îstanbulê didomine. Lê firari û paşê girtina wi, mecal nade ku xwendina xwe dawî bine.

1961: Piştî mehkema xwe ya 1955'a 18 meh girti dimine. Li wê derê kîtêba xwe ya 'BOYNU BÜKÜK ÖLDÜLER' (Ew stûxwari mîrî) dinivise.

1963: Bajar-bajar digere ku peyman ji bo filmên xwe bî şirketan re çêke. Filma wi ya 'SENİ KANUN ADINA' (Te bî navê qanûnê) dibe gava yekem ku wi derbasê sûka filma dîke.

1968: Patronê şirketê li serpehatiyên Guney agahdar dibe û dibêje 'cihê komunistek li bamin nine'.

Bî filma SEYİTXAN gaveke ge-

lek hêja di warê filmçêkirinê de dayêje. Dî vê filmê de pirsên civaki ya kurda tîne zîman.

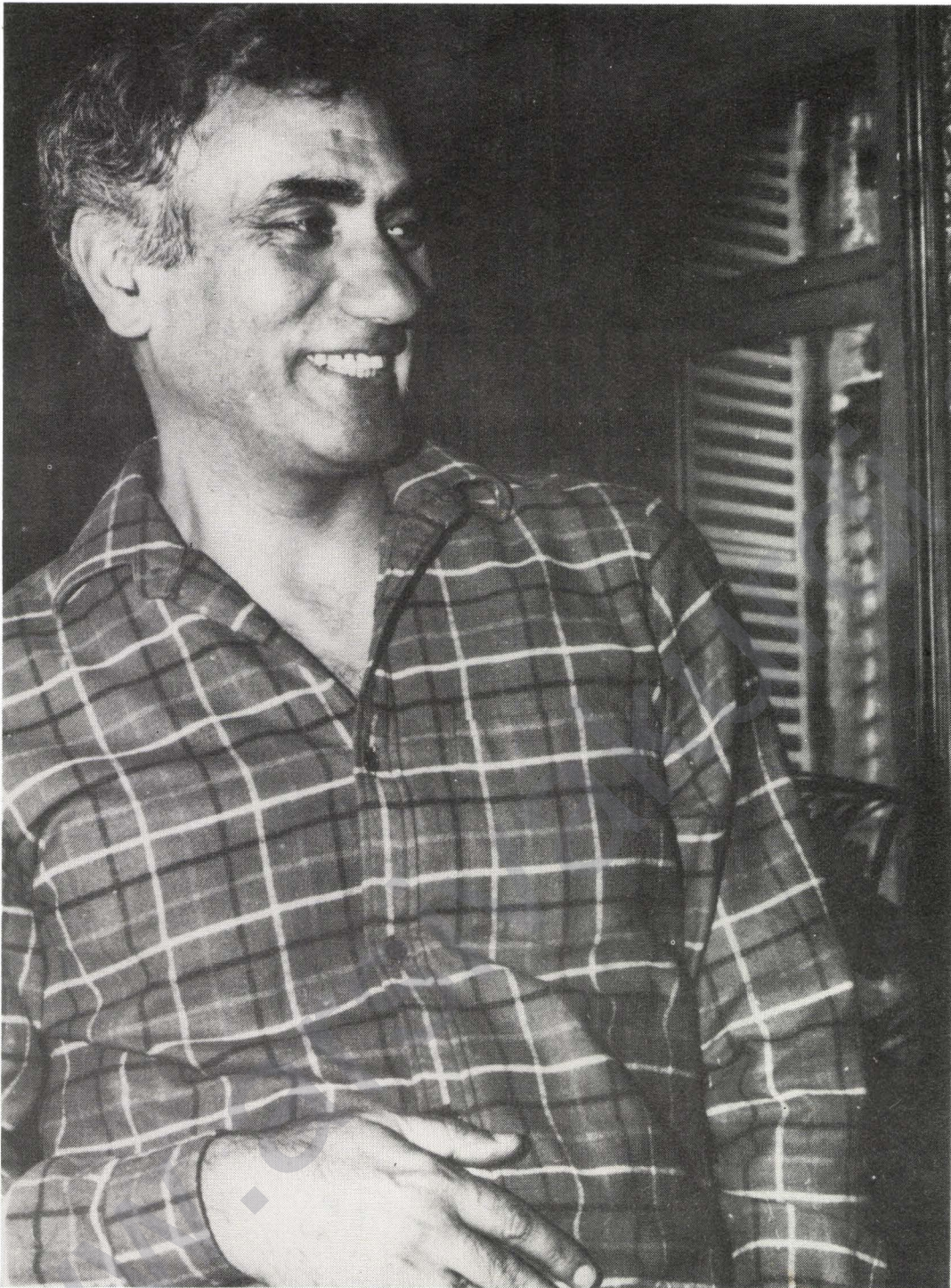
1972: Yılmaz Guney bî anarşistî tê itham kirin û tê girtin. Dî girtigeha Selimiye ya leşkerî de kîtêbên 'SELİMİYE ÜÇLE-Sİ' (Sêberiya Selimiyê) HÜCREM (Hucra Mî) û SALPA SAPIK, SELİMİYE MEKTUPLARI (Nameyên Selimiyê) dinivise.

1974: Bî sedema provakasyonêk tê girtin; Dî aşxaneke de hakîmek diqire 'Ew komunist ku jina wi xwe firoş e' Guney û jina xwe di aşxanê de rûniştine. Hakîm tê kuştin. Û kuştina wi dixin stûyê Yılmaz Guney û 19 sal ceza didin Guney.

Dî girtigehê de filmên xwe yê bî nav û deng SÜRÜ: DÜŞMAN û YOL û kîtêba OĞLUMA HİKAYELER (Çirokan ji zarokên min re) dinivise.

Bî sedema kîtêba 'Faşizm' heft sal û niv, ji bo kîtêba 'GRUBÊN POLİTİK' heft sal û

niv, ceza didinê. Her usa ji bo nama wi ya ji serokê festivala Valladolik a Spani, Fernando Herre re ji 5 salê di ceza didinê. Bî hevre cezayên wi ji sedî derbas dibe.

Filmên wi SÜRÜ, DÜŞMAN, ARKADAŞ lî Turkiyê tîn qe-dexe kîrîn.

Dî dema cûnta faşîst a 1980 yan

de Güney, bî izin ji girtigehê derdikeve û Turkiyê terk dike. Dî demên dawî de ew lî girtigehê filma xwe ya navdar "YOL" (Rê) dinivise, û tê Fransayê rengeki nû dîde filma xwe. Ev film dî festivala Cannesê de dibê hêjayê filma yekem. Bî filmê re Güney pîrsa kurda bî awakî netewî-civakî lî herderên cihanê lî perdên spi radixe.

Jî cotmeha 1982 a ta Avrîl'a 1983, lî Fransa filma xwe ya DUVAR (Diwar) çê dike, rewşa girtigehên zarok û politik tîne zîman.

9 ÎLON 1984: Yılmaz Güney bî nexweşîya kanserê çavên xwe lî dinyayê dîgire. Ev insanê jir, navdar, hêja dî wextê xwe yê herî hêjatr de diçe heqîya xwe.

NAME JI DÎYA MÎN RE

Dayê! Min îşev xewnek pîs
Xewnek nexweş dît
Di xew de,
Xewnek giran.
Bavê min ê kal
Dilê wî disekinî
Dîsa li ber xwe dida wek berê,
Dîa dîkir

Ji Şêx Seyda
Ji xwedê
Lê dian pere nedikir
Hun hûr û gir
Li ser wî kom bûbûn,
Min derbkê dît
Çavên wî vebûn

Ji deva çû xûn
Û hun
Bi derbkê re qerîyan
Dengê we çû asûman
Te got : Em bê sermîyan
Zarokên min sê wî man
Hingî ji xew hol bûm

Şil bibûm ji xwê danê.
Hêsir diherikîni,
Bûbûm wek avê
Kil dibûm wek hêlkanê.

Ku min dît xewn e
Min got : Şikir
Min kêf kir anê!
Ji alîyekî de

Min dît bi tenê me
Bi tenê, bi tenê..
Ne li ba we
Dûrî we me.
Min li saetê nihêrî
Bist û pênc derbas dibû ji sisyan.
Min çavên xwe paqij kir
Li min hişk bû ew xwedan
Dû re rabûm ser piyan.
Min cigarek vexist û kişand,
Di du hulman de
Min cigare kir xwelî
Di xwelîdankê de çikand.
Paşê çû me daşirê
Min avek rijand
Vir de, wê de
saet bû çar
Min çayek çêkir û vexwar,
Ev name,
Min hingî nivisand
Bi çavên hêsir
Bi vî dilê jar.

Dayê!
Ma min çi kiribû lê?
Min li talanên kê xistibû?
Min malê kê xwaribû?
Min girtibû ser gundên kê?
Min zarokên kê tirsandibû?
Min mala kê wêran kiribû?
Min kî kuştibû lê?
Lê ji bo çi,
Ji bo çi ev xwînîbûn?

Dayê!
Ev çend sal
Çend cejn û dîlan
Çend havîn û zivistan
Û çend demsal in
Ku min hun nedîtine.
Ji xwe nayê hêjmartin roj
Lê ez her roj
Li we difikirim
Li te,
Li kalê bavê xwe.
Li birayên xwe,
Li hevreyên xwe
Li welatê xwe difikirim

Lê dayê!
Ew pirtûkên di hewşê de,
Yên ku di bin erdê de
Gelo ew li wê ne hê?

Ew pirtûkên xweşik
Yên mezin
Yên biçûk
Yên sor
Yên gewr
Yên reşik
Ji kerema xwe re dayê,
Wan biparêze
Wan hilîne li wê.

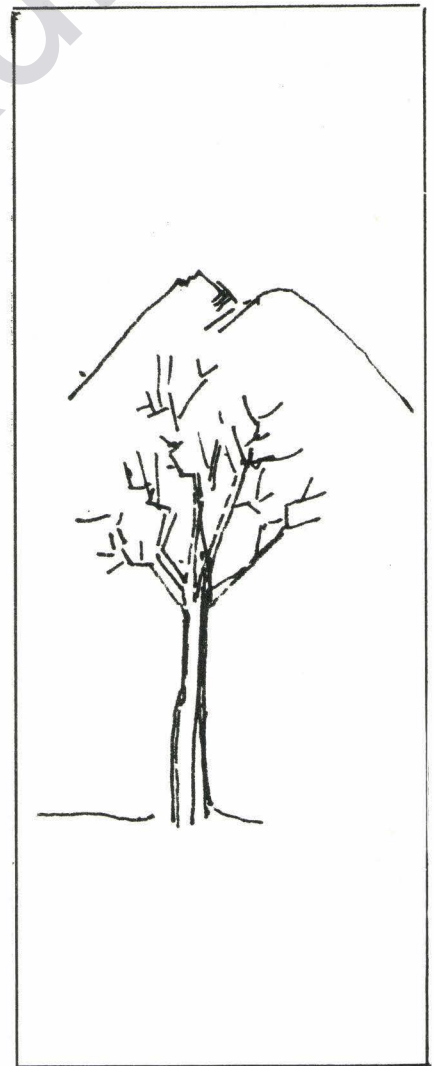
Ger gengaz hebe
Bide birayê min
Bila bixwîn,
Da xwe biparêzin ji dijmin
Ya çenc ew e
Dayê,
Dayika min!

Lê ew helbestên min?
Yên ku di paşila te de hertim?
Gava leşker dihatin
Te tim ji min distandin
Yên ku te di paşila xwe de dihilandin
Ger tu karibî
Bide kekê min Emîn
Bila bo we bixwîn
Nemaze bo bavê min
Erê dayê!
Dayika min!

Lê ew alfaba si û yek tip
Te dît min çawan dinivîsî?
Berê A
Dû re Z û A
Dû re ji D û Î
Dibû A-ZA-DÎ
Ser zilma axan
Ser çivên rovi
Te di,
Te dît min çawa dinivîsî?
Ger tu karibî
Wê biparêze
Lê bibe xwedî.

Dayika min!
Rohniya çavên min!
Min bihis ku tu digirî
Tu digirî ji bo min
Gava dibihizim
Agir dikeve dilê min
Çi dibe megri,
Megri ji bo min!

Ez çi bikim
Ez zanim
Jina bavê min
Dayika min,
Dayê!
Bê min sebra we.
Bê we sebra min nayê.

dr. POLOÇO

ZAROKXANEK

Lı navça Tensta Stockholm, zarokxana kurdan vebû û ket xebatê. Rojnama rojin 'Dagens Nyheter' dı pêhatiya xwe ya 'Runt Stan' ev bûyera dı rûpelên navin de weşand.Em ji vê nivisê bı kurtayi dıweşinin:

Lı vir 15 zarokên navbera 1,5 û şeş sali (5 kur, 10 keç) henin. Dê û bavên wan multeciyên siyasi ne. Lı welatê wan zımanê

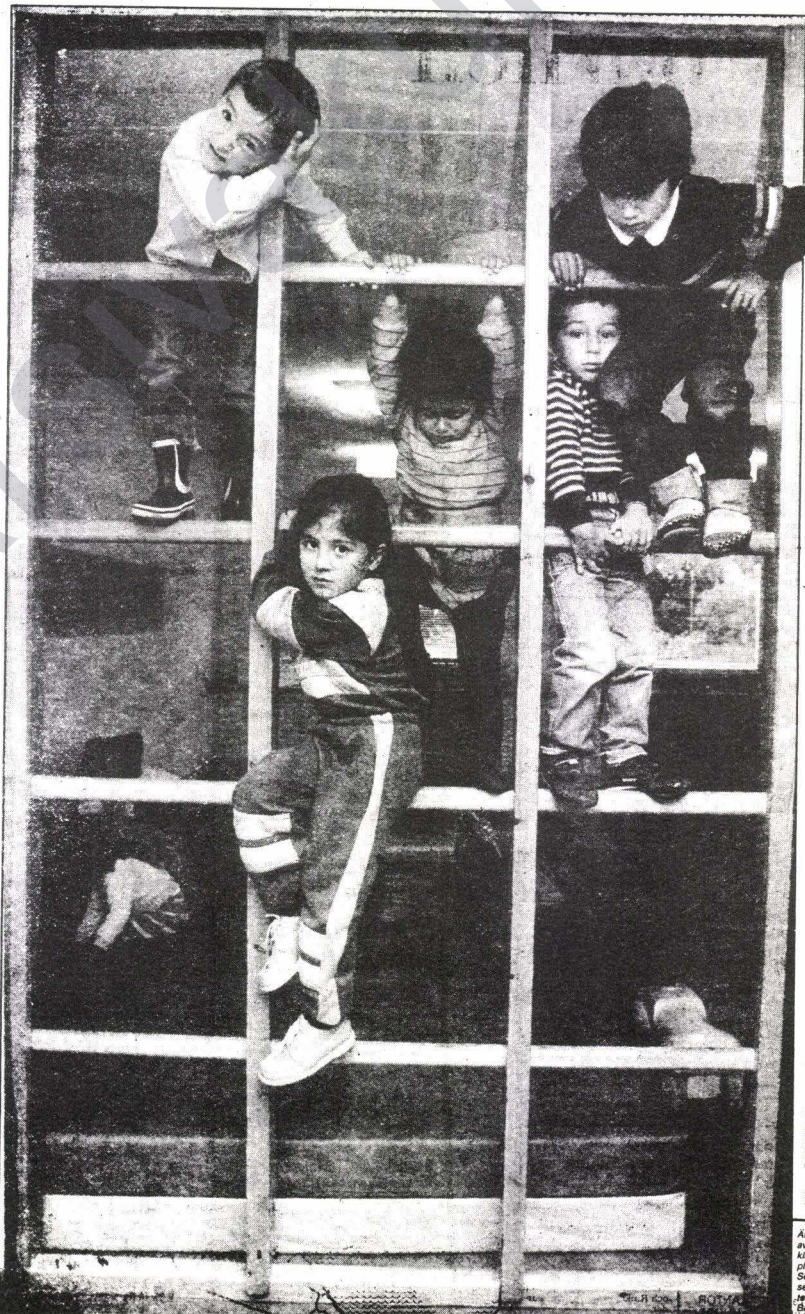
kurdi tê rawestan,zordesti lı ser kurdan tê ajotin .

Lê nuha lı navçeyeke Stockholmê ev zaro ji xwe re ciki ditin, dê û bavên wan kêfxweş in. Dı vê zarokxanê de weke zarokxanên din ji bo zarokan materyalên listikê û hwd henin. Du xebatkarê wê swêdi, dudo yênin din kurd in.

Berpırsiyarê zarokxanê Birgitta

Hedman dıbêje: Em dixwazın zımanê wan ê dê ji nû ve diyariya wan bıkm, pıraniya wan bı tırki dixafın.Em dixwazın,kurdi û Swêdi têkın ciyê zımanê tırki. Swêdi fêr dıbmın jı bo ku karıbmın dı cıvata Swêd de pêşkevın. Jı bo vê yekê hemû listık çırok, stran bı kurdi û swêdi ne.

Dı payizê de mamosteyêke kurd ji bo 30 saet dê bê ditin.

Här tillb

Utifrån ser det út sorhelst där det ligger inspr. Men faktum är att i hitills enda kurdiska da

Här finns 15 barn i åldrarna 1,5-6 år, fem pojkar och tio flickor. De är barn till kurdiska föräldrar som av politiska skäl tvingats lämna Turkiet, där vägen de eller deras barn tillägnade eller läsa på sitt språk. A utveckla den kurdiska kulturen, språket, identiteten, är i Turkiet straffbart och den kurdiska befolkningen förföljs av myndigheterna.

Men nu har alltså världens största flyktingbyråer fått ett eget daghem där deras barn kan äta, vinna det som berövats dem. För åldrarna är mycket lyckliga.

Ynglet sett skiljer sig det här daghemmet inte från andra. Här finns de vanliga lekredskapen, möblerna och stöjet. Två av pedagogerna är svenskar, de andra två kurdiskor.

Birgitta Hedman heter förestandaren på daghemmet. Hon säger:

— Vi vill försöka ge barnen det som hemlandet tillhåller. Alla, när som på två, talar bara turkiska, men turkiskan försöker vi få dem att glömma. Föräldrarna vill att de pratat kurdiska och svenska. Svenska för att klara skolans utbildningen och ett liv i det svenska samhället.

Kurdiska för att åter bli kurdiska, så att säga.

Tvåspråkiga lekar

Därför sker alla lekar, sång och sångständer på dels kurdiska, dels svenska. Husniye Akanli, vår kurdiskt utbildade barnskötare, svarar tillfrågad med följande: Budak för de kurdiska inslag. Medfar jag och Ulf Lundquist står för det svenska. Till vår hjälp kommer vi i höst att få en lärare 30 timmar per vecka som enbart talar kurdiska med barnen.

Birgitta Hedman exemplifierar genom att berätta om hur en vanlig dag kan se ut. Barn och personal samlas på morgonen och Husniye Akanli hälsar dem välkomna på kurdiska. Därefter följer en narnlesning varpå kanske sjunger en kurdisk kärleksång. Sen blir det 'Imse Vimsse Spindel' på svenska.

Hela tiden växlar vi om mellan kurdiska och svenska så att barnen genom sång, vardagspråk, sagor och lekar blir tvåspråkiga. Den turkiska de kan blikenar bort.

Inte för fort

— Men det är oerhört viktigt att inte gå för fort fram så att barnen inte hamnar i språklig förvirring. Ötta måste man förklara något som de inte förstår. Då används turkiska, säger Birgitta Hedman.

Hon betonas hur viktigt det är att barnens föräldrar också talar kurdiska hemma. I vissa familjer

An så många har bara hälften av möblerna kommit. Men klätterställningen finns på plats och tur är det, tycker Sores (längst upp i v). Husniye (i v). Cecilia (i h) och Barwan (längst ner).

KURDA VEBÛ

Zarok serê sibê dıciyin, bı kurdi xêrhatın lı wan tê kırın. Paşê zarok stranên kurdi dibêjin. dı dû re ji bı swêdi.

Dı hinkırına zıman de em zêde bı lez naçım, ku tevliheviya zıman çê nebe. Em ji dê û bavên wan daxwaz dıkin, ku lı mal bı kurdi bıaxıfın. Lê hêji hınka ji ber, ku tırki bı hêsani zanın, bı tırki dıaxıfın. Jı bo vê yekê gelek dê û bav bı xwe hewcedarê

xwendına kurdi nın.

Husniye Akanlı (karmend a kurd) dibêje: Lı welatê me, em zarokên xwe hini zımanê rojane dıkin, zıman pêşve naçe.

Dı buharê de bıryar ji bo vekırına zarokxana zarokên kurd hat girtın. Beriya wê raporek amade bûbû, ku lı Rinkeby-Tensta 100 malbatên kurd (lı dora 500 kes) henın. Her usa raport da xuya-

kırın ku gelek ji wan eşkence dıne û sergêjiyê n wan yê n psiko lojik henın.

Nunu Lopes, asistan dı Sazgeha Sosyali de dibêje:

Komeleke málbati lı nêziki zarokxanê dê were damezirandın. Jı ber ku tevkariya dê û bavın û personalên zarokxanê gelek gring e.

Em bı vê zarokxaneyê ve dıxwazın şexsiyeta neteweyi bı hêz bıkın.

får barnen aka sitt språk

vilket lägenhetsdaghem som ngt i ett förhus i Tensta. 4 år Västeuropas första och tem.

Sita vi bygga sitt torn av klossarna, frågar Rursen (tv) kompsen Sares i förgrunden Nusrin

Tittat därinne Lilla Svar (med ryggen mot kameran) leker med sina kamrater

Servan (tv) berättar för Govand och Ulf Lundquist hur långt hus hon skall bygga

kan det vara svårt eftersom föräldrarna nästan bara behållit turkiska på grund av att kurdiska varit ett förbjudet språk. Därför skulle även många vuxna behöva undervisning i kurdiska.

Eftersom personalen lagar all mat själv blir det både kurdiska och svenska rätter. Från kokket stöjar det vunderligt gott det dag DN Runi Stan är på besök. Och i lekrummet pryda ena väggen av en kurdiska och en svensk flagga.

Kurdiska böcker
Sa smått håller man också på att bygga upp ett litet bibliotek med kurdiska och svenska barnböcker som andra dagis i området kan få låna från. Där finns "Lotta på Bräknekarlgatan", "Pippi" och "Aifons Aberg" - alla på kurdiska.

Husniye Akanlı kom tillsammans med sif man till Sverige för tio år sedan. De är politiska flyktingar. I Turkiet kunde hon bara läsa på turkiska. Därför gick hon på kurs i kurdiska 7 månader efter ankomsten i Sverige för att få tillbaka sitt modersmål.

I Turkiet tilläts vi bara använda vardagskurdiska som tal-språk inte läsa och skriva det. Det gör att ordförbundet utarmas - och därmed känslan för vår kulturella särart och identitet. Därför ser jag det som mycket viktigt att barnen lär sig kurdiska från grunden.

Speciella behov
- Jag tycker att socialförvaltningen har mest våra speciella behov genom att låta kurderna som i stort få ett eget daghem.

Det var i våras som socialförvaltningen i Tensta bestämde att ett kurdiskt dagis skulle öppnas. Beslutet föregicks av en rapport om den kurdiska minoriteten i området. Den visade att det fanns 100 familjer - ca 500 personer - med kurdiskt ursprung. Eftersom kurderna är ett folk utan land och kommit till Sverige som turkiska, syrisk, iranska eller irakiska flyktingar fanns de inte registrerade som grupp. Myndigheterna kunde helt enkelt inte till deras existens. Rapporten berättade om kurderna i Tensta och Rinkeby, och avslöjade att många vuxna och barn led av svåra psykiska problem efter tortyr och utrensningen de tvungits utstå i Turkiet. Det var så planerna på ett kurdiskt daghem uppstod.

Blir modell
Nunu Lopes är barnomsorgs-assistent i socialdistrikt 16, Tensta. Han berättar att en föräldraförening skall bildas vid daghemmet, eftersom samarbetet föräldrar-personal är av stor vikt i den verksamheten som bedrivs.

- När människor tvungas leva i exil finns alltid risken att den nationella identiteten tunnast ut. Vi vill genom det kurdiska daghemmet bidra till ett starkt gemenskap bland kurderna i Tensta.

Från socialförvaltningen kommer verksamheten vid daghemmet på Rusingeplan att följas noga. Slår den väl ut, kan den bli en modell för andra kommuner i landet med stora kurdiska grupper.

OM JÄN KANTOR
FRÅN TENSTA
LUNDQVIST

DN bakgrund

Landet Kurdistan finns inte som statsbildning. Det är politiskt huvudsakligen uppdelat på Turkiet, Iran, Syrien och Irak (se kartan).

Män räknar med att det bor mellan 15-20 miljoner människor i Kurdistan. Av dem är ca 11 miljoner bosatta i Turkiet. Flertal av de flyktingar som kommer till Sverige är från Turkiet, där repressioner mot dem är mycket hård. Många kommer också från Iran.

Befolkningen i Kurdistan lever i stor utsträckning som jordbrukare. I Sverige finns ca 20 000 turkar. Av dem beräknas invandrasverket att 5 000 är av kurdiskt ursprung. I Stockholmsförorterna Tensta och Rinkeby finns ca 500 kurdar.

PROJA KURDÎ

Kurdiska Projektet an Projeya Kurdî di nav herê mên sosyalê (Socialdistrikt) 16-Tensta û Hjulsta û 18-Rinkeby de dixebite.

Mebesta Projeyê ev e ku civaka Swêdî bi kurdan bide naskirinê û kurdan û rewşa wan bi Meqamên dewletî yê n swêdî bide nasîne.

Proje bi xwe di nîveka Hezîrana 1984 de dest bi kar kir. Lê belê di 1983 de berî ku proje veberkarê kartlaggningen "ê hat kirin ku di dawîyê de ev xebat bi raporeke ve hat pêşber kirin (KURDER, Bakgrund och Exil i Tensta Rinkeby-Ferda Turan). Li ser pêşneyarî û dêrînên vê raporê, danîna vê projê hat pêwîst dîtinê.

Proje ji nîveka Hezîran-84 vê de dixebite. Di her sê mehên pêşîn de bi sê elemanên daîmî û bi sê elemanên demdemî xebat hat meşandin. Niha çar bi kadro, du muşawır(konsult) û yek jî berkar, gişt bi heft kerkêrî ve xebatê dimeşîne.

Di vê navê de bi kurdên Tensta-Hjulsta û Rinkeby ê re mullaçet hatine kirin. statîstîka wê amadeyê derketinê ye.

Di meha temûzê de bo zarûk û pîrekên kurda yê n li herê mên havîngeheke pêncroje hatîye bihevexistin. Bi qasî sih kesî beşdarî vê havîngehê bûne. Bi hevûdû re têkilîyên baş danîne û demên xweş bihartine.

Li ser zarûkên kurda yê n herê mî ku diçin xwendegehê lêkolîneke hatîye kirin, dawîniya lêkolînê bi raporekê ve hatîye girêdanê (KURDISKA BARN I SKOLAN, en rapport om hem-sprakundervisningen i kurdiska-Mehmet İzol). Bo jinên kurda yê n herê mî qursên li ser saxî û nexweşînê hatine dayîn û hê jî berdewam in. Di van qursên li ser xweparastina ji nexweşinan û zanînen pratîk agahdarî tên dayînê.

Di bername projeyê de sê wiran dina civînan di navbera kurdên herê mî û siyasetgerên Swêdî de

heyê ku, yek ji vê di 26.09.1984 de hat pêkanînê. Kurd û merîvên Sosyal Demokratîk ligel hev rûniştin. Kurd daxwaziya cigêha zarokan(daghem) eke kurdî li Rinkeby ê û dayîna pêwarekê(lokal) ji wan kirin. Civînen bi vî awayî dê bîn kirin. Di van civînan de Proje bi xwe erka organizatoriyê li xwe digire, ew bi xwe têkildarê bi axaftinan an pirs û bersîv, xwestin û pêkanîne nabe.

Proje bi mebesta agahdar kirina Swêdîyan ji rewşa kurdan bi navê "Slagborren" ji du mehan carekê bulteneke bi xwêdî derdixê ku hejmara sisîya li ser derketinî ye.

Derxisûsa jiyana li Swêd û civaka Swêdî de, bi mebesta agahdarî dayîna kurda, ji du mehan carekê bi navê Rênasî bultenekê derdixê. Bulten bi kurmancî û soranî (kurmanciya jorê û kurmanciya jêrê) ye. Her hejmar li ser bare (mewzû) kê ye. Hejmara pêşîn li ser kar bû. Ya duduya wê li ser saxî û nexweşînê be.

PROJA

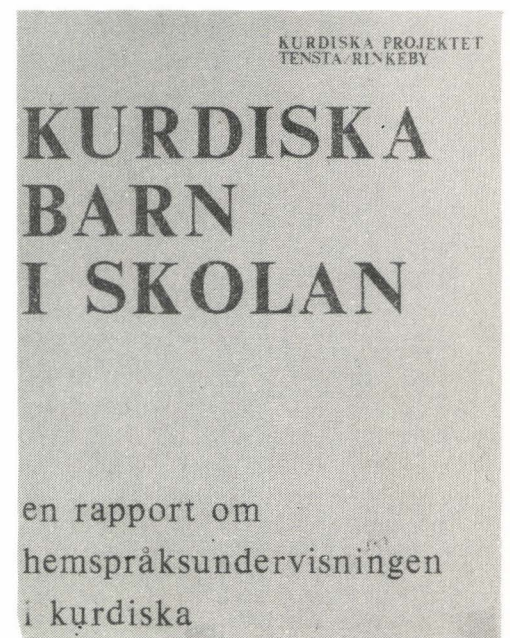
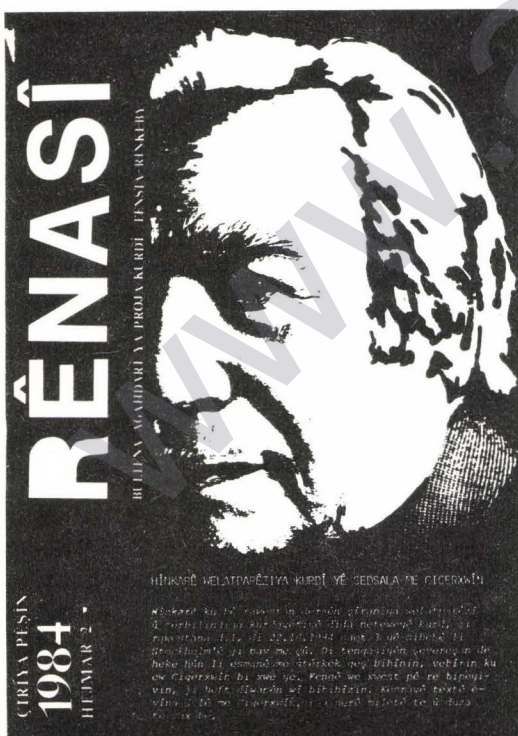
KURDI

Broşureke agahdariyê bî navê Rênasi der dixe. Rênasi ji du mehan carek derdikeve û bî ravaveyên Kurmanci û Sorani pêk tê, agahdariyên dûr û dirêj li ser alikariyên ku dikarin bîn girtin tê dayin (dijwariyên karditîne, pirsên sosyal, perwerde û hwd.)

Ev broşur ne tenê ji bo kurdên Rinkeby-Tensta, her usa ji bo kurdên her derê Swêd dikare bî kêr bê. Ji ber ku kar û barên belediyên kê m-zêde weke hev hatine tespît kirin, watinîyên wan weke hev in. Tenê li hinek belediyên ji biyaniyan re hin imkan hatine çê kirin. Rinkeby-Tensta yek ji wa ne. Em hêvidar in, ku bî xebata projaya kurdî hin dijwariyên kurdên vê navçeyê bî hêsani ji ortê rake.

Ji bo xebatên projaya kurdî raporêk hatiyê hazîrkirin. Rapor bî swêdi hatiyê amadekirin û 34 rûpele. Rewşa zaroyên kurdî perwerdeyî di navçaya Rinkeby-Tensta de hatiyê tesbît kirin. Ji bo amadekirina vê raporê intervyu bî mamosteyên kurdî, zarokên kurdî û berpirsiyarên xwendegihan re dan û stan çêbûye. Her usa bî malbatên kurdên vê navçeyê, ku zarokên wan dîçin xwen degehê dan û standin çê biye.

Ji bo hêsantirkirina perwerdeyê zarokên kurdî ev broşur dikare bibe destpêk.

STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING AGAHI DIDE

betdar (Jourhavande) bî kurdi bî telefonê peyda nabe. Lî dî be-şên acil yê n nexweşxanên de êvar û şevan rojên tatila bî wa-sîta lista tercumanên taybetî tercumanê kurdi dîkarê bê pey-da kîrî.

Tercuman divê her gotinê ter-cume bike. Tuyê raste-rast sergêjyên xwe ji dixtor re bîbêji, tercuman te-nê hevîmkirinê hêsantir bike. Tercuman weke nûner û pîspor nehesibîne, ew tenê werdigerine (tercume dîke)

Bê rawestan axaftin dirêj neke, tercuman bîla fersenda vergê-randinê bîbine.

Jî tercuman alikariyên dî nê xweze, mina ku bî te re were försäkringskassa, an dî sosyal bo-royê de wext veqetîne. Jî ber ku ew ne karê wan in.

Mafê te ji bo tercuman:

Mafê hemû biyaniya heye, ku bi peywendiyên xwe yê n sazgehên resmi ve, tercuman daxwaz bikin.

Tercuman pîsporin, neutralin û bi swêdi û zîmanê te baş dîzannin. Ji bo wê yekê heval û mirovên xwe neke tercuman.

Ev yeka dikare neticeke nebaş çêke. Bi taybeti di pîrsên nexweşî, zayin û hwd. Ji bo wê yekê lanstinget tercumanên hêja amade dike.

SIR VEŞARTIN

Tercuman divaye li derva sir veşêre.

Divê tercuman neutral be, aligirê ditin, an wek din nebe.

MIROV ÇAWA TERCUMAN PEYDA DIKE?

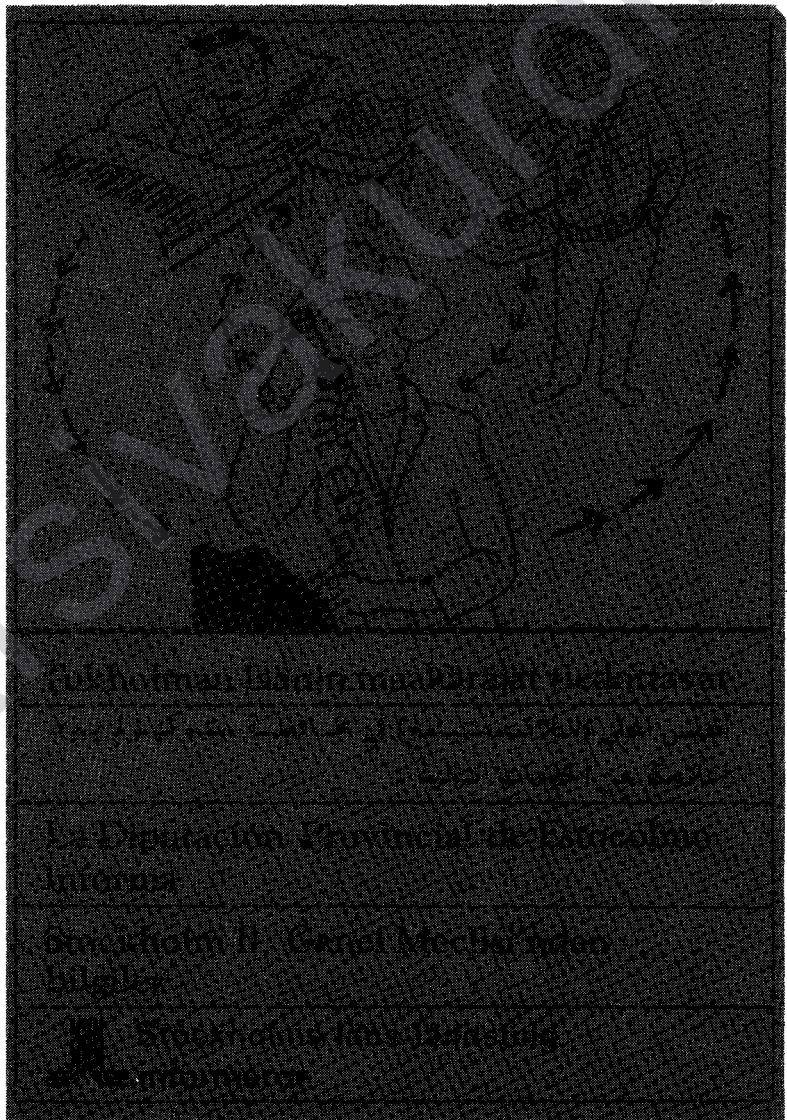
Di dema wext veqetandinê de, ji xwe re tercuman ji bixwaze û zîmanê xwe bibêje. Lanstinget ji te re tercuman peyda dike.

TERCUMANÊN ACİL

Tercumanên acil bi çend zîmanan heye mîna tîrki û erebî.

Ger tu hewcedarê tercumanîya acil bibi, angî bî êvarê, şevê an bi nexweşîneke acil, brîndarî, telefonê jêrin bike.

jourhavande (nobetdar)tercuman, bi tîrki tel. 08-714 76 70 navbêra duşem-şemî saet 18.00-06.00. Şemî-Duşem saet 06.00-06.00. Mîxabî tercumanî no-

Civina

bı sazgeha biyaniyan re

Dı 11'ê meha cotmehê de endamên Komita Karger, lı bajarê Norrkopingê civinek bı berpirsiyarê Sazgeha biyaniyan(SİV) re çêkırın.. Xebat û daxwaziên Federasyonê rewşa gışti û her usa plana xebatên pêşende hatın pêşkêş kırın.

Yek jı babetên civinê lı ser hukma nuh lı ser multeciyan bû.Lı angori hukma nuh êdi AMS bı karê berpirsiyariya multeciyan weke berpirsiyarê yekem rana-be.Jı bo vê yekê jı kampên multeciyan yên heyin dê bêne fesh kırın.SİV dıbe berpirsiyara yekem û xebat dıkeve ser milên belediyayan.Her belediye lı angori imkan û daxwazên xwe dê multeciyan bıgırın ba xwe.Jı bo ku barên belediyayan sıvık bıbe,dew-

let alikariya wan dıke,ku belediye pêwistiyên multeciyan(civaki,abori hwd) hêsantır bıbışkifine.Kardayin jı bo pedagogên malbatan (familje pedagog) jı berpirsiyariya Socialstyrelsen tên girtın,belediyê jı kisê xwe finanse dıke.Dı şûna kampên multeciyan,3 kampên muweçet (Halstahammar,Moheda,Alvesta) jı bo pêmuçuliya ewıl(2-4 hefte) tên bıkar anin. Dı vê demê de lı ser rewşa multeciyan lêkolin tên çêkırın û lı angori daxwaz û planên wan yên pêşende lı belediyayan tên bı cih kırın.Jı van kampan re 'Motagningsförlanging' tên gotın.Ev qayide jı meha ewıl ya 85 a vır de dıkeve jıyanê.

Dıvê bê zanin ku ev kampan jı bo multeciyan ku weke grup bı

destê hukumeta Swêd bı tevkarıya FN(Yekitiya Netewan) tên.

Jı bo multeciyan spontan, ku pırianiya kurdan bı vi rengi ne, weke şexs daxwaza multeciyan dıkin, ev kamp bı kar nayên.Ew raste-rast lı Flen an Märsta jı bo ifada yekem û hwd demeke kurt bı cih dıbin û paşê lı angori imkanan lı bajar û gundan bı cih dıbin.

Jı ber ku kampên multeciyan radıbin, karên komelên kurd jı hê grantır dıbin.Dıvê ew jı alikariya kesên nûhati bıkin ku pêwistiyên wan bı cih bê.

Pêşniyariya Federasyonê eve ku, dı kongrê de lı ser avakırına vê komitê raberzin çê bıbe.

BIRÎNDAR Û ÇAVÊŞ-3

Ahmet Cantekin

Herdû çavên birîndar sor bibûn û diêşin. Ji ber çavêşê dinya(cihan) wek tîjî mijbe didî. Ji germbûna hewa jî nedikarî çavên xwe baş vebike.

Birîndar lawikekî çar salî bû. Bê gundê xwe tu gund û bajarên din nedîtibû. Ne ku tenê Birîndar tu gund û bajar nedîtibû, hevalên wî yên ku sê, çar û pênc salî bûn jî bê gundê xwe tu der din nedîtibûn. Dema ku malekêra tiştêkî ku mirov dibê ji bajêr bikire hewcî bû ya, wê demê yan xutên hejde salî mezintir, yan jî mêr biçûna û biki rîya. Dema ku li gundekî nêzik bûkek, sinetek û dawetek bibûya her dem jin, mêr û xort diçûn. Edeta gundê Birîndar nebû va tenê, gundên durhelên jî bi vî tabetî dijin.

Ne ku bav û diyên zarokan ji zarokên xwe heznedikirin, yan jî nedixwastin ku zarokên xwe bîn û dawet, bûk û sinetekê bibînin. Bav û diyan zarokên xwe pir (gelek zef) hezdikirin. Wan jî dixwast kû, zarokên wan bîn û bûkên, sinetên û dawetên kurda bibînin. Kû dema xurtek û keçikek hev û dû begen dikan, dilê xwe dikevin hev şunda, dibê daweta bûkê bikin. Xort ra dibêjin zava û keçikê ra dibêjin bûk. Bav û diya kur (la wik) bi tev çend nasên xwe diçin mala keçikê kû wê ji lawê xwe ra dixwazin. Mala (malbata) keçikê û mala lawik bitev biryar digrin kû nûh zewacara çend tiştan bikirin. Ji ber ku malek nuh dike saz bibe. Dema ku mala lawik dixwaze bûka xwe

bîninmala xwe, dibê mala dawetekê bike. Wê demê xwarin têt çêkirin. Yên ku mirov vexwen dî diyarî tînin. Meriyên lawik

alîkarî dikan. Duhul û zirne têt lê xistin. Jin mêr, keç law û zarok, her yên ku dixwazin karin dil bikin. Bi gotina kur dibê xorişme.

Hemû zarokên gund hev û dû nasdikirin. Dema ku dilîstin jî, piranîyên wan bi hevra dilîstin. Hemû hem lawika û hemjî keçika bitev hev hur çetetûlk, veşartok, heft kevir, sê çim(gav),, gule, malik û gelek lîstikên din dileystin. Yek dema di mabûna zarokan da neyarî çêdibû. Lê piçekî şûnda dîsa hemû dibûn hevalên hev.

Germiya havînê li gundê Berçiya domdikir. Hin ji taştîyara demek mabû. Bê dengîyek giran xwe berdabû ser gund. Dengê kuçika têr nedihat. Ji ber ku piraniya wan ketibûn xew. Li gelek gundên Kurdistanê bi teybetî kuçikên xwe bi roj dikan xew kû, bi êvarê kuçik wana bipê. Mirovên kal û pîr jî xwe li sîya xaniyan dirêj kiribûn. Yên kal şewqê xwe, pîran jî kitânên xwe girtibûn ser serê xwe. Ji bo harbûna mêşan nedikarin bi rehetî razên!

Piranîyên zaroka çûbûn ba bav û diyên xwe. Yan li nav bîstan (bexçe) rez. Yan jî çûbûn hendê nisk nok û genimên xwe. Zarokên du, sê salî jî ketibûn xew di kuşkan da, li ser xaniyan. Li ser kuşk xewletin gelek xweş bû. Ji ber ku hunik dibû pircaran.

Birîndar bi tev hevalên xwe Azad, Sermend û Bêrivan li bin dara tuyê runiştibûn. Her çar hevala qalê biharê dikirin. Yek, ji ber kû bihar xweşe, yê du ya jî van hem çûkên biharê girtibûn û hem jî bihar wek havînê ne germ bû û çavê Birîndar jî vi-

qes nediêşîya. Azad û Sermend dest bi girtina çûkên biharê kirin. Azad dîgo:

-- Min du şalûr û yek zerîyek girt.

Sermend jî dîgo:

-- Min bi tenê doxanîyek girt. Birîndar û Bêrivanê jî guhdariya wan dikir. Ji ber ku hevalên wan dipeyivîn. Hînganê (dûra) Birîndar peyivî

-- Hevalno werin ku em xwera tiştêkî bileyzîn. Em li vir rûniştine û qûna me li ser keviran diêşîyê

Sermend:

- Ma Birîndar em çawa karin di vê kel û kelê da bileyzîn. Hem jî çavên te berê de sor bûne. Li ber ro herçî yê sor bibin û biêşîn. Bêrivanê jî dixwast tiştêkî din bikin. Ji bo ku ji runiştinê acz bibû. Wê jî go:

-- Hadê em herin di axurê me da veşartok bileyzîn.

Lê tu kes bi gotina wê razî nebû. Û hersal lawika wekhev (notan hev) bersiv da.

--Naaaaaaa. . axur da nabe!

Vîz û vîza mêşabû. Dengê çûkên navmalî(çivîkan) jî car bi car dihat. Birîndar çavê xwe yê çepê mizda. Destê xwe danî danenî, dîsa çavê xwe xurî û dîsa mizda. Wek ji rûniştinê acz bibe û ji birêşa çavê xwe jî kir kufînî. Dura bi pêşneyarekê hat.

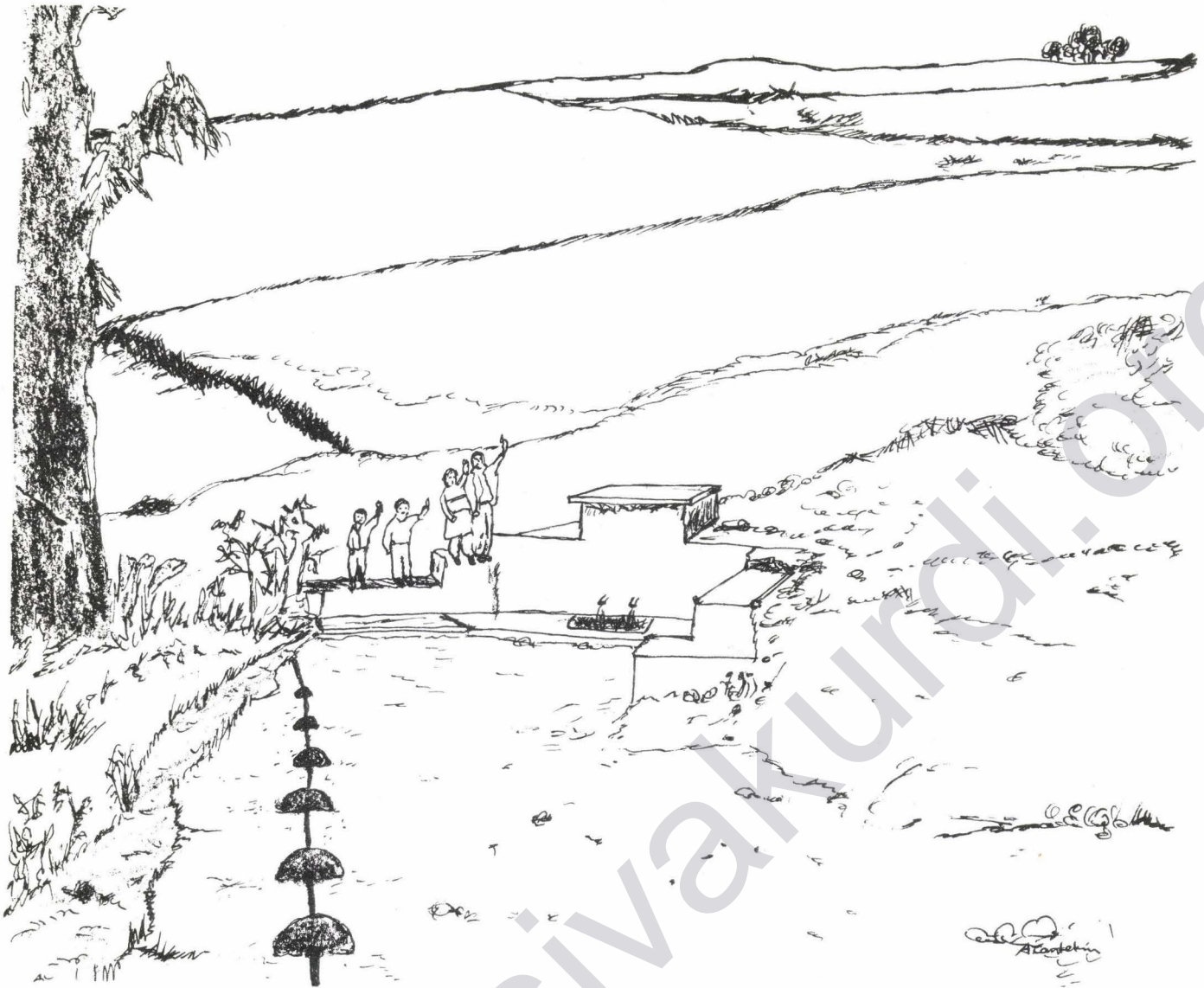
--Hevalno, de hadê em dê biçin hendê kanîyê û xwera bileyzîn.

-Em çi bileyzîn Birîndar go Azad!

-Li ser kanîyê mirov bi avê dileyze, go Bêrivanê.

Birîndar go:

--Dema ku hûn guhdarî min bikin, ezê we ra bêjim. Ser vê gotina Birîndar ve, hersê zaroka

dengê xwe nekirin. Ji ber ku ka Birîndar dê bêje çî. ew jî meraq dikirin. Lema zarok demek kurt bê deng man. Birîndar got. --Hevalno, em hemampiş bileyzin. Emê jî axêpire çêkin û binda jî avê berdîn. Listikek gelek xweşe. Hûnê jê hezbikin. Va listikek nuhye ji bo we. Min va listika ji gundê Bizrînê, ji zarokên hukir. Dema ku em bi mêvantî çûn wê. Hersê zaroka bi devekî go:

--Va çawa listike ka bêje Birîndar!

Birîndar:

--Rabin û bi dû min din ku em herin henda kanîyê. Dema ku em diçin, ez karim wera bêjim. Azad, Sermend û Bêrîvanê dan dû Birîndar. Birîndar jî destpêkir û listik ji wan ra go.

--Dibê ku em bi sifteyî gur hev û din bikin. Dûra jî em hemû li

pêşîya kanîyê, di rêzekê da axê kom bikin. Em bêjin ku me deh komên axê wek mezibbûna kûsîyekî çêkin. Di mabûna her koma daxê da dibê du. sê bost bimîne. Ku me komên xwe yên axê qedand şûnda jî, dibê em avê bi mista xwe bînin û hêdîka ser komên axê da berdîn. Ax dê avê bimije. Ku mijî şûnda, emê piçekî gudar bikin. Heya ku piçek hişk bû ye. Wê şûnda emê hêdîka ji du hêlan va koma axê qul bikin. Dibê alîkariya tilakî zirav bibe. Dûra emê bi tîla axa sist ji hindirê komê derxin. Dema ku mirova ji hêlekê va nêrî karibe hêla din bibîne. Wê şûnda emê cuyek gelek zirav li hêla jor vekin. Ku em ji kanîyê karibin av bînin de bin hemampişa me ra derbas be. Lê dibê di mabûna pira da jî cûyên zirav çêkin, ku av neçe dur helan.

Hemû zarok ji meraqan ra şaş dibin. û dibêjin.

--Pir başe.

--Pir rinde.

--Hadê zû em herin û çêkin.

Azad dibêje:

--Hadê em bahzdin (birevin).

Gayekî xwe li bin şîya darê, li hendê kanîyê dirêj kiribû. Zarok ga radikirin û dest bi listika xwe dikin. Di hundirê du saeta da hemampişê xwe diqedînin. Kêf kêfê wane. Bang dikin, dikenin Birîndar dibêje "hemam pija çî xwe şe hevalno", Lê di wê demê da jina apê Şoreş, Bêrîcan, herdu gavên xwe, bi tev kerê xwe tîne kanîyê kû av bide. Zarok jî ditirsîn ku, dewar wê bê û hemampija wan xirabike. Her çar heval difikirin ku hemampişa xwe ji dewar biparêzin.

Dûmahik heyê

RAPORA XEBATÊ YA 1984

Kongra Federasyona Komelên Kurdistan dî 4-5'ê sibê tê de dawî hat û komita karger û komita çavdêr hatin hilbijartin.

Bî sedema dereng ketina kongra 4'a, me jî dereng dest bî xebatê kir. Jî bo wê yekê jî hîn kêmasî pê re hatin.

1 Pîştî kongrê mehek jî Newrozê re mabû û Komita Karger giraniya xwe da ser wê. Dî 19'ê Adarê de Newrêzeke hêja lî Aso Gymnasium hat piroz kirin. Lî dora 800 kes dî sevê de beşdar bûn.

2. Dî 4-5 ê meha Nisanê de Federasyon bî Sazgeha Biyanîyan (SÎV) re lî Swêd lî ser kurdan seminereke du rojin, lî Sigtuna pêk ani. Lî dora 60 kes, swêdî û biyanî dî seminerê de cih girt. Pîşt re jî panelek lî ser pîrsa kurdan pêk hat.

3 Beriya seminerê SÎV kîtbek bî navê 'Lî ser kurdan' derxist Federasyon dî vi xebatê de jî cih girt, jî bo damezirandina komita referens heval amade kirin. Lî ser kîtbê jî berê ve ditnên Federasyonê bî nivisandî hatin pêşkêş kirin.

4 Raporên kongrê û xebatê bî swêdî pêşkêşî SÎV hat kirin.

5. Dî 1'ê Gulanê de Federasyon bî navê kurda bî VPK re meşîya.

6. Jî bo ku Tirkîyê jî endametiya Konseya Ewrûpayê bê derxistin, xebatek lî gîşt Ewrûpayê pêk hat. Federasyona me jî dî vi kari de cih girt û 4.500 imze hatin civandin. Sê roj bandrol hatin vekirin. Serokê Federasyonê jî dî komita nûneran de cih girt û dî civinên lî Strasburgê de beşdar bû.

7. Dî meha Adarê de, Federasyon û ISTIB, hefteki bandrola "Ef jî bo girtîyan" lî ber A lens ê vekir. Û belavok belakir.

8. Dî meha Heziranê de, lî dîji êrişên Xumeynî meşek bî Komita Kurdistan re pêk hat. Belavok hatin belavkirin.

9. Jî bo wefatkirina endamê Komita Karger heval Cewdet Demir, xebat jî bo taziye û şandina wî hat kirin.

10. Kuştina Enver Ata bî belavokek bî tevi çend rêxistinên di hat protesto kirin.

11. Jî bo azadî jî girtîyan re lî hember konsolasa Tirkî daxûyanîyek protesto hat çêkirin. Ev protesto bî xebata Federasyon û Komela ISTIB ve pêk hat.

12. Jî bo potestokirina êrişa ordiya Tirkîyê lî dij gelê kurd lî Iraq û sargun kirina gelê kurd lî Kurdistanana Îran, meşek bî Komita Kurdistan ve lî hember parlamentoya Swêd hat çêkirin.

Jî rojnaman re belavok hatin şandin û ev pîrs hat eşkere kirin.

13. Dî 12'ê Îlonê de, meşek lî dij cunta faşîst pêk hat. Ev meş bî tevayî rêxistinên tirk û kurd ve hat pêk anin. Lî dora 700 kes dî meşê de cih girt.

14. Dî dawîya meha Mijdarê de, bî tevi rêxistinên kurda û tırka Federasyon dî protesto kırına êrişî ordiya Tırkiyê lı Kurdistana İraq û Tırkiyê meşek hat çêkırın.

15. Bî sedema wefata Seydayê Cigerxwin Federasyon aktif xebiti.Federasyon 2500 heb afişên Seydayê Cigerxwin çap kır. Axaftın lı ser wi û xebatên wi hat çêkırın. Şiirên wi hatın xwendin.Roja şandına cenazeyê ji axaftnek ji ali serokê federasyonê hat çêkırın.

16. Jı bo çel rojiya seyda, Federasyon cıvinek lı Vårby Gård pêk ani,axaftın çê bû,film hate nişandan.

17. Dî 7'ê meha Çilê de seminerek bî ser daxwaza landtinget pêk hat,du haval jı Federasyonê dî vi civinê û xebata wi de beşdar bûn.

18. Dî 11ê meha Çile de şevêk şayani lı Tensta Träf pêk tê

19. Komita karger jı 15 rojan carek cıviya.

20. Çar civinên Komêta Nuneran yê Federasyonê çê bûn.

21. Lı ser kar û barên Federasyonê bî SIV re cıvin pêk hatın.Du car endamên Komita Karger lı Norrkopingê bî SIV re cıvin pêk anin.

22. Lokalek nû, jı bo Federasyonê lı Hallonbergen hat dîtın.Jı ber ku lokala kevn dê bîhata hılweşandinê.Her usa ev lokala nû çê tır û mezintire.

23. Hevalek Jı Komita Karger istifa kır
Heval Cewdet wefat kır
Hevalek mala xwe jı Swêd bır.
Hevalek jı mala xwe jı Stockholm bır.

24. Heft hêjmarên Berbang dî 1984'an de, dıçe.

GELÎ HEVALÊN HÊJA!

Wekî em hemû dizanin çare ji mirinê re tune.Gava dem tê mirov ji jıyanê xatirê xwe dixwaze.

Bavê me Cegerxwîn, dî hemû jıyana xwe de ji bo miletê kurd xebiti Ji xwe berxweketina we dost û bira vê yekê nîşan dide.

Em malbata Cegerxwîn,tesellîya xwe di êşa gelê kurd bo Cegerxwîn dibînin.

Bera serê we hemûyan saxbe.Em sipasên xwe ji hemû Partî ,Komela û dost û hevalan re ku êşa windakirina Cegerxwîn parvekirine û ji bo rakirina cenaze alîkar bûne, pêşkeş dikin.

Bi navê malbata Cegerxwîn
Kurê wî,
Keyo

Ey xortên ciwanmêr
Bese bê fêde ye ev rev
Destên xwe bîdîn hev
Ronahi tîm lî pey tari ye
Tîm rojîn lî pey şev
Em nayê ne kuştî

ADRESS/NAVNIŞAN:
RISSNELEDEN 55,NB
172 44 SUNDBYBERG/SWEDEN

MASSKORSBAND

